

Οι οκτώ παγίδες που κρύβει το κείμενο του Ελσίνκι

ΟΚΤΩ παγίδες κρύβει το κείμενο που υπέγραψε η κυβέρνηση στο Ελσίνκι. Και είναι απορίας άξιο πως κανένα κόμμα της αντιπολίτευσης δεν τις υπέδειξε όλες (γιατί αναφορά σε ορισμένες έγινε, αν και ακροθιγώς).

Στο κεφάλαιο του κειμένου στο οποίο γίνεται αναφορά στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και μέσω του οποίου υποτίθεται ότι εξασφαλίζονται τα εθνικά δίκαια ή τέλος πάντων προστατεύονται και υπηρετούνται καλύτερα, η «Α.τ.Κ.» ανέχθηκε τις εξής πέντε παγίδες (οι άλλες τρεις ανιχνεύθηκαν στο κεφάλαιο για την Κύπρο).

► **1η παγίδα:** Το κείμενο για τα ελληνοτουρκικά αναφέρει μεταξύ άλλων: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογραμμίζει την αρχή της ειρηνικής διευθέτησης των διαφορών σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και παροτρύνει τις υποψήφιες χώρες να καταβάλουν κάθε προσπάθεια προκειμένου να επιλύσουν τις υπάρχουσες μεθοριακές διαφορές και άλλα συναφή θέματα».

Το ρήμα «παροτρύνει» δεν είναι δεσμευτικής φύσης. Πολύ περισσότερο όταν απευθύνεται σε χώρα όπως η Τουρκία, με σαφείς επιθετικές και επεκτατικές τάσεις (βλέπε την εισβολή στην Κύπρο το 1974, τη συνεχιζόμενη έκτοτε κατοχή, παρά τις αποφάσεις του ΟΗΕ, και τις εκτοξευόμενες κατά καιρούς απειλές κατά της Ελλάδας στο Αιγαίο). Αν αντί του ρήματος «παροτρύνει» υπήρχε ένα από τα ρήματα «ζητεί», «απαίτει», «περιμένει», «υποχρεώνει», «ασφαλώς δεν θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για παγίδα».

► **2η παγίδα:** «Να καταβάλουν κάθε προσπάθεια προκειμένου να επιλύσουν τις υπάρχουσες μεθοριακές διαφορές». Η φράση αυτή υποκρύπτει την υπόδειξη της χρησιμοποίησης της διαδικασίας του διαλόγου, στην οποία η Ελλάδα υπήρξε αντίθετη μέχρι τώρα. Τούτο άλλωστε επιβεβαιώνεται από την παράγραφο που ακολουθεί και η οποία παραπέμπει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. «Αν αποτύχουν (οι προσπάθειες) θα πρέπει εντός λογικού χρόνου να φέρουν την όποια διαφορά στο Διεθνές Δικαστήριο».

► **3η παγίδα:** «Την όποια διαφορά...» Μπορεί ο κ. Σημίτης να δήλωσε προ-

χθές στο Ελσίνκι ότι η Ελλάδα αναγνωρίζει μια μόνο διαφορά, αλλά, ενώ η Τουρκία επιμένει ότι οι διαφορές είναι πολλές, το πράγμα περιπλέκεται και περιπλέκεται, περισσότερο, λόγω της επέμβασης της Ε.Ε., όπως διαπιστώνεται από τη συνέχεια του κειμένου: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα εξετάσει την κατάσταση, η οποία σχετίζεται με οποιαδήποτε υπάρχουσα διαφορά και ειδικότερα σε σχέση με τις συνέπειες στην ενταξιακή διαδικασία με στόχο να προωθήσει τη ρύθμισή τους διά του Διεθνούς Δικαστηρίου, το αργότερο έως το 2004». Αυτό τι μπορεί να σημαίνει; Ότι η Ελλάδα μπορεί να συρθεί στο Διεθνές Δικαστήριο για ένα θέμα που θέτει η Τουρκία, μολονότι η ελληνική θέση κατοχυρώνεται από διεθνείς συνθήκες.

► **4η παγίδα:** Το όριο 2004 είναι δίκαιο μαχαίρι. Η τουρκική κυβέρνηση εθεώρησε ότι στρεφόταν εναντίον της και διαμαρτυρήθηκε, ενώ ο Ετσεβίτ το χαρακτήρισε απαράδεκτο. Για να स्पείσει αμέσως ο προεδρεύων της Ε.Ε. Φινλανδός πρωθυπουργός κ. Λιπόνεν να δώσει γραπτή εγγύηση ότι «αυτό δεν είναι υποχρεωτικό». Αλλά, όταν η διατύπωση του κειμένου είναι «το αργότερο έως το 2004», το «υποχρεωτικό», ως βασικό σημείο του κειμένου είναι σαφές. Ηρθε τώρα ο κ. Λιπόνεν και έκανε αυτή τη γραπτή δήλωση που ενσωματώθηκε στο συνολικό κείμενο. Με ποιο δικαίωμα; Ρωτήθηκε η Ελλάς; Αν όχι, πώς αντιδρά; Τι θα κάνει εάν ό,τι είπε ο κ. Λιπόνεν περί μη υποχρεωτικού αποτελέσει «παράρτημα» στο κείμενο;

► **5η παγίδα:** Το κείμενο κάνει ρητή μινεία στη Σύνοδο της Κοπεγχάγης, κατά την οποία ελήφθησαν αποφάσεις που δεσμεύουν την Τουρκία. Δεν ανα-

φέρεται όμως ρητώς η Σύνοδος του Λουξεμβούργου και η ισχύς του τελικού κειμένου της, που εξασφαλίζει απόλυτα την Ελλάδα. Γιατί;

► **6η παγίδα:** Αναφέρει το κείμενο για την ένταξη της Κύπρου, το οποίο θεωρείται επιτυχία από την κυβέρνηση και το κόμμα του κ. Μάνου και θετικό από τη Ν.Δ.: «Εάν δεν επιτευχθεί (πολιτική) διευθέτηση (του Κυπριακού) με το τέλος των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την ένταξη θα ληφθεί δίχως το ανωτέρω (η πολιτική διευθέτηση να αποτελεί προϋπόθεση για την ένταξη). Το αδύνατο σημείο της διατύπωσης αυτής έχει να κάνει με τον άγνωστο χρονικό ορίζοντα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, που μπορεί να αποδειχθούν αναίτιως χρονοβόρες».

► **7η παγίδα:** Η αμέσως επόμενη φράση του κειμένου: «Ως προς τούτο (την απόφαση δηλαδή για την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε.) το Συμβούλιο θα λάβει υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες». Η φράση είναι σκοτεινή και ασαφής. Σημαίνει πάντως ότι εκτός των απαιτούμενων από τους κανονισμούς της Ε.Ε. προϋποθέσεων το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προκειμένου να διαμορφώσει την απόφασή του για την ένταξη της Κύπρου, θα λάβει υπόψη του «όλους τους σχετικούς παράγοντες». Ποιοι είναι αυτοί; Γιατί δεν ορίσθηκε το απλούστερο, ότι «θα λάβει υπόψη του το εάν η Κύπρος πληρώνει τις απαραίτητες για την ένταξη προϋποθέσεις»;

► **8η παγίδα:** Ακόμη και η αποδοχή της Κύπρου ως μέλους της Ε.Ε. δεν κατοχυρώνει τη Λευκωσία ότι θα αποκτήσει την ιδιότητα του μέλους, διότι η απόφαση πρέπει να εγκριθεί από τα κοινοβούλια των 15 χωρών που απαρτίζουν την Ε.Ε. Και ουδείς γνωρίζει τι στάση θα τηρήσουν τότε. Τούτο μάλιστα επισημάνθηκε χθες από τις ηγεσίες των κομμάτων της αντιπολίτευσης στην Κύπρο. Και βέβαια η ύπαρξη των 8 αυτών παγίδων όχι απλώς πανηγυρισμούς δεν πρέπει να επιτρέπει, αλλά προβληματισμούς και ανησυχία πρέπει να δημιουργεί ως προς την τύχη των εθνικών μας θεμάτων.

Η« ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ»

«Παγίδα 1»

Το ρήμα «to urge», που αναφέρεται στο αγγλικό κείμενο, στα ελληνικά μπορεί να αποδοθεί ως «παροτρύνω» ή ορθότερα «ωθώ», που δεν είναι λέξεις «ευχολόγια», αλλά έχουν μεγάλη βαρύτητα.

Σημειωτέον ότι η «Agenda 2000» (Κεφάλαιο 8), που ασχολείται με το θέμα και ενδυνάμωση της οποίας αποτελεί η παράγραφος 4 των Συμπερασμάτων του Ελσίνκι, χρησιμοποιεί εν προκειμένω, πολύ ελαστικότερη έκφραση με τις λέξεις «θα πρέπει» να καταβάλουν (οι υποψήφιας χώρες) κάθε δυνατή προσπάθεια να επιλύσουν», αντιλαμβάνεσθε δε τη διαφορά μεταξύ των λέξεων «θα πρέπει» και «ωθεί».

Αλλωστε να μη μας διαφεύγει ότι η σχετική παράγραφος 4 αφορά όλες τις υποψήφιας χώρες και ότι λέξεις ως «υποχρεώνει» και «απαιτεί», δεν αποτελούν μέρους του κοινοτικού λεξιλογίου, ιδίως όταν η Ε.Ε. απευθύνεται προς υποψήφιας χώρες. Αυτό δεν σημαίνει βεβαίως ότι δεν υπάρχουν αποτελεσματικοί τρόποι που ουσιαστικά δηλώνουν την εμμονή της Ε.Ε. προς ορισμένη κατεύθυνση.

Ούτω, διαβάζοντας την συνέχεια του κειμένου, θα παρατηρήσει κανείς ότι η διαδικασία της επίλυσης των διαφορών συνδέεται άμεσα με την ενταξιακή πορεία της υποψήφιας χώρας («εκκρεμείς διαφορές, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις στην ενταξιακή διαδικασία»), πράγμα που ενέχει την απειλή ότι «μη ικανοποιητική διαγωγή της υποψήφιας χώρας θα έχει συνέπειες στην πορεία της προς την Ε.Ε.».

Σημείωση: Ένας εκ των ορισμών της λέξης «urges» κατά το Oxford Dictionary είναι «to make an animal move quickly, using force or encouragement».

«Παγίδα 2»

Οι αναφερόμενες «επίμαχοι» φράσεις αναφέρονται στην γενική πρακτική που απορρέει από την διαδικασία της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, σύμφωνα με τις αντιλήψεις γενικότερα του Διεθνούς Δικαίου και ειδικότερα του Χάρτη των Η.Ε. Ούτως εντάσσονται στο διερευνητικό πλαίσιο της όλης διαδικασίας, που οδηγεί, ως ευκρινέστατα αναφέρεται στο κείμενο της παραγράφου 4, στο Δ.Δ.Χ. και σε καμία περίπτωση δεν συνιστούν «πολιτικό διάλογο», όπως θα επιθυμούσε η Τουρκία.

«Παγίδα 3»

Η Ελλάδα, ως γνωστόν, αναγνωρίζει μία μόνο διαφορά με την Τουρκία, αυτήν της υφαλοκρηπίδας, το δε κείμενο των Συμπερασμάτων σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να διαβασθεί ότι η χώρα μας αναγνωρίζει και άλλες διαφορές.

Είναι όμως εξ' ίσου γνωστό ότι η Τουρκία έχει παρουσιάσει διεκδικήσεις, που εμείς έχουμε απορρίψει ως αβάσιμες. Η Τουρκία, αν θελήσει, έχει το δικαίωμα να προβάλει τις αιτιάσεις της στα πλαίσια του Δ.Δ.Χ. Εφ' όσον κάτι τέτοιο συμβεί, το Δ.Δ.Χ. θα κρίνει αναγκαστικά τα όποια τουρκικά αιτήματα, επί τη βάση των υπαρχουσών Συνθηκών, πράγμα που πιστεύουμε ότι εξασφαλίζει τα συμφέροντά μας, δεδομένου ότι οι συνθήκες αυτές (Παρισίων, Λωζάννης) με ξεκάθαρο τρόπο δικαιώνουν την Ελλάδα. Κάτι τέτοιο απέρριπτε μέχρι σήμερα να πράξει η Τουρκία για ευνόητους λόγους. Με την διαδικασία της παραγράφου 4 των Συμπερασμάτων ωθείται η Αγκυρα να πράξει ακριβώς αυτό που δεν επιθυμούσε να κάνει μέχρι σήμερα.

«Παγίδα 4»

Χαίρομαι που η ερμηνεία σας περί του κειμένου των Συμπερασμάτων συμπίπτει με τη δική μας, ότι το κείμενο των Συμπερασμάτων είναι δεσμευτικό. Για τον λόγο αυτό αντέδρασε προφανώς και ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας, κ. Ecevit.

Ως προς το περιεχόμενο και την τυπική ισχύ της επιστολής «Lipponen», θα ήθελα να διευκρινίσω τα εξής σημεία:

- A) Η επιστολή εστάλη από τον κ. Lipponen με δική του ευθύνη και επομένως δεν δεσμεύει σε καμία περίπτωση την Ε.Ε. και τα Κράτη -Μέλη.
- B) Δεν μπορεί επομένως να αποτελέσει «κεκτημένο» και συνεπώς ουδεμία περίπτωση υπάρχει να επισυναφθεί στα Συμπεράσματα.

Τα δύο αυτά σημεία άλλωστε επιβεβαιώνονται από την παρέμβαση του ιδίου του κ. Lipponen, με την οποία βεβαίως συμφωνούμε, στην σχετική συζήτηση στο Ευρ. Συμβούλιο το παρελθόν Σάββατο (11.12.99), όπου ως Πρόεδρος της Ε.Ε. δήλωσε ότι «η Τουρκική Κυβέρνηση και ο Πρωθυπουργός, κ. Ecevit, θέλουν να δηλώσουν την δική τους ερμηνεία για την σημασία της απόφασής μας. Είναι αναπόφευκτο ότι η Τουρκία θα εκφάσει την άποψή της, εμείς όμως θα εμμένουμε στην απόφασή μας ».

«Παγίδα 5»

Η αναφορά στα Συμπεράσματα του Λουξεμβούργου είναι μεν έμμεση αλλά πλήρως σαφής δια της φράσεως που χρησιμοποιείται στην παράγραφο για την Τουρκία ότι η «Εταιρική Σχέση» θα βασισθεί στα Συμπεράσματα των προηγούμενων Ευρ. Συμβουλίων (παρ. 12). Η έμμεση αναφορά μας εξυπηρετεί, διότι ούτως περιλαμβάνονται αναφορές και άλλων Ευρ. Συμβουλίων που μας ενισχύουν (Ευρ. Συμβούλιο Δουβλίνου, Ιούνιος 1990), αλλά το κύριο σημείο είναι ^{+ Amsterdam} ότι αναφέρεται στο κείμενο περί «Εταιρικής Σχέσης», που ως γνωστόν αποτελεί τον μηχανισμό προόδου της ενταξιακής πορείας κάθε υποψήφιας χώρας, η μη συμμόρφωση δε συνεπάγεται κυρώσεις.

Με την ευκαιρία, σημειώνω ότι και για τον πολιτικό διάλογο (παρ. 12), υπάρχει έμμεση πλην σαφής σύνδεση με τις Ε/Τ διαφορές και το Κυπριακό. Αλλωστε έτσι εξηγούνται και οι αντιδράσεις από Τουρκικής πλευράς.

«Παγίδα 6»

Οντως υπάρχει δυσκολία να αντιληφθεί κανείς τον προβληματισμό σας. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις διαρκούν όσο χρόνο χρειάζεται για να εξασφαλισθεί η ομαλή εφαρμογή του «κεκτημένου» από τις υποψήφιες χώρες. Στην περίπτωση της Κύπρου ιδιαίτερα, δεν πρέπει να υπάρχει τέτοια ανησυχία, διότι, ως γνωστόν, μέχρι σήμερα που έχουν εξετασθεί 23 από τα 31 κεφάλαια της Διεύρυνσης, η Κύπρος κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των υποψηφίων του πρώτου ενταξιακού κύματος.

«Παγίδα 7»

Εν προκειμένω η απάντηση είναι αβίαστη.

Πρώτον: δεν μπορεί να υπονοείται το πολιτικό πρόβλημα αφού ρητώς εξαιρείται με την προηγούμενη φράση.

Δεύτερον: όπως σε όλες τις υποψήφιες χώρες, μπορεί να εμφανισθούν διάφορα προβλήματα που αφορούν κάποια πτυχή του «κεκτημένου» (π.χ. κοινωνικός τομέας, ενιαία αγορά), τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης και είναι αδύνατον να προβλεφθούν εκ των προτέρων. Το γεγονός δε, ότι δεν αναφέρονται ειδικές περιπτώσεις στο κείμενο, είναι σαφές ότι προκειμένου περί Κύπρου, στην μέχρι σήμερα ενταξιακή της πορεία, δεν τίθεται τέτοιο θέμα.

«Παγίδα 8»

Οντως είναι γεγονός ότι η αρμοδιότητα για την κύρωση της ένταξης όλων των υποψηφίων χωρών ανήκει στα Εθνικά Κοινοβούλια των «15» Κρατών-Μελών, που εκφράζουν και την εθνική κυριαρχία. Εν πρώτοις, θα αποτελούσε περιφρόνηση προς το Ελληνικό Κοινοβούλιο για οποιαδήποτε κυβέρνηση να μην αναγνωρίσει κάτι τέτοιο και δεύτερον, όταν έλθει η στιγμή των κυρώσεων, είμαι βέβαιος ότι η Βουλή των Ελλήνων θα σταθμίσει σωστά όλους τους παράγοντες για το πως θα κυρώσει τις πράξεις προσχώρησης όχι μόνο της Κύπρου, αλλά και των άλλων υποψηφίων χωρών που, θα έλθουν ενώπιόν της περίπου κατά τον ίδιο χρόνο.